

Lausunto

14.06.2024

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Kiitämme mahdollisuudesta esittää kantamme ammatillisen koulutuksen uudistuksiin.

Kokonaisuutena Management Institute of Finland MIF Oy pitää hyvänä sitä, että säädöksiä selkeytetään toiminnasta saatujen kokemusten perusteella. Toivomme kuitenkin, että uudistukset eivät merkitse aikuiskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen merkityksen vähenemistä. Korostaahan pääministeri Orpon hallituksen ohjelmakin nimenomaan osaajapulaan vastaamista jatkuvaa oppimista kehittämällä. Pidämme tärkeänä, että aikuisten ammatti- ja erikoisammattitutkintojen koulutuksen järjestämisedellytyksiä ei heikennetä vaan että niitä tulisi vahvistaa entisestään.

Muutokset eivät myöskään saa tarkoittaa kenellekään koulutuksen järjestäjistä toimintaedellytysten heikentymistä. Pidämme erityisen tärkeänä, että säädöksissä ja uudistuksissa huomioidaan myös erilaisiin työelämän tarpeisiin erikoistuneiden yksityisten aikuiskouluttajien asema. Nämä koulutuksen järjestäjät ovat fokuoituneet tarjonnallaan erityisen hyvin työelämän vaatimuksiin ja toimivat yleensäkin Suomen kansantaloudelle tärkeillä kriittisillä aloilla. Erikoistuneet oppilaitokset ovat myös erityisen hyvin verkostoituneita alan työelämän kanssa. Ne ovat toiminnassaan joustavia ja parhaiten kykeneviä reagoimaan alan työelämässä tapahtuviin muutoksiin.

Ammatillisen aikuiskoulutustarjonnan tulee perustua lähtökohtaisesti työmarkkinoiden tarpeeseen. Ministeriön ohjaus ei saa olla liian yksityiskohtaista, vaan sen tulee antaa koulutuksen järjestäjille mahdollisuus vastata joustavasti työelämän tarpeisiin. Pidämmekin hyvänä esityksen kohtaa, että ”opetus- ja kulttuuriministeriö kannustaa järjestäjiä alueelliseen yhteistyöhön siten, että epätarkoituksenmukaista päällekkäistä koulutusta olisi mahdollisimman vähän, ja että koulutuksen kokonaisresurssit kohdentuisivat täysimääräisesti alueen elinkeinojen ja väestön tarpeisiin”.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Keskusteluissamme viranomaisten, työelämän, muiden koulutuksen järjestäjien ja alan eri sidosryhmien kanssa on selvinnyt, että kokeilun perimmäinen tarkoitus on jäänyt kentällä epäselväksi. Luonnoksesta ei myöskään käy ilmi, onko kokeilulle julkistettu selkeitä tavoitteita. Lainvalmistelussa tulisikin avata lähtökohtaisesti selkeämmin, mitä kokeilulla aidosti tavoitellaan ja mitä arvoa yhteiskunnalle ja työelämälle sillä odotetaan saavutettavan. Lisäksi kokeiluaika vuoden 2033 loppuun on liian pitkä. Tuloksia varmasti saadaan lyhyemmässäkin ajassa.

Kokeiluun on tarkoitettu valittavan vain 40 koulutuksen järjestäjää, mikä jättää suurimman osan koulutuksen järjestäjistä kokeilun ulkopuolelle. Mikäli kokeilua lähdetään toteuttamaan, siihen tulisi ottaa laajasti toiminnallisesti mukaan erilaisia ja eri kokoisia oppilaitoksia. Myös yksityisillä pienemmillä oppilaitoksilla tulisi olla mahdollisuus päästä mukaan.

Painotamme, että kokeilulaki ei saa uhata ja estää kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien toimintaa. Se ei saa vaarantaa erikoistuneiden oppilaitosten nykyistä kykyä vastata ketterästi muuttuviin työelämän tarpeisiin. Samoin koulutusreformin myötä lisääntynyt koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö ei saa kokeilun vuoksi vaarantua. Myös nykyisissä oleva laajennetun oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävä tulee nimissä turvata. Esityksessä tulisi myös enemmän korostaa eri kokoisten oppilaitosten yhteistyötä saavutettavuudenkin nimissä.

On siis tärkeää, että kokeilussa ovat edustettuina myös erikoistuneet yksityiset ammatilliset oppilaitokset. Näillä on paljon arvokasta osaamista ja kokemusta, jota tulisi hyödyntää kokeilussa. Lakiesityksen tulisi erityisesti korostaa ja edistää yhteistyön merkitystä monialaisten ja erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien välillä. Näin varmistetaan koulutuksen saavutettavuus, aito vaikuttavuus ja koulutustarjonnan pohjautuminen lähtökohtaisesti työmarkkinoiden tarpeisiin. Kokeilun suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi varmistaa avoimuus ja läpinäkyvyys.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Pidämme periaatteessa hyvänä tavoitetta yksinkertaistaa ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää. Palautteeseen pohjautuvaa prosenttiosuutta (1+1) pidämme kuitenkin varsin pienenä. Vaikuttavuuden mittaamisessa pitäisi panostaa erityisesti työpaikoilta kerättävään palautteeseen ja tapoihin saada luotettavaa palautetta.

Koulutuksen järjestäjien tulisi myös jatkossakin pystyä perimään kohtuullisia opiskelijamaksuja. Katsomme että etenkin ammatti- ja erikoisammattitutkinto-opiskelijoille ne toimivat sitouttamisen välineenä.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Ymmärrämme esitysluonnoksen tavoitteen. Luonnoksen sanamuodosta jää epäselväksi, voidaanko jatkossa tutkintovientiä toteuttaa eri kohdemaissa ja kotimaassa tai yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Tilauuskoulutuksessa rahoitus voi tulla myös kolmansilta osapuolilta kuten esim. kansainvälisiltä järjestöiltä. Tämä toiminta tulee turvata jatkossakin ja esityksen sanamuotoa tulisi muokata sen mukaisesti.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

Huomioita ammatillisen koulutuksen leikkausten kohdentumiseen

100 miljoonan euron budjettileikkaukset uhkaavat erityisesti ammatillista aikuiskoulutusta ja sen laadukkaita ja ketteriä järjestäjiä. Tämä on erityisen huolestuttavaa, sillä nuorten ikäluokkien pienentyessä aikuisten jatkuva oppiminen, osaamisen kehittäminen ja ylläpito on välttämätöntä maamme tulevaisuuden kilpailukyvyn säilyttämisenkin kannalta. Ammatillinen aikuiskoulutus on yhteiskunnan investointi tulevaisuuteen, ei säästökohde.

Näemme, että on tärkeää laatia kattava suunnitelma aikuisten jatkuvan elinikäisen oppimisen turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Tämän suunnitelman tulisi tähdätä osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen myös tulevaisuudessa. Ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvien päätösten teossa on erityisesti otettava huomioon eri toimialojen eri kokoisten organisaatioiden näkökulmat. Tähän kuuluvat mm. työelämän edustajat, koulutuksen järjestäjät ja aikuisopiskelijat. Avoin ja eri osapuolten yhteistyöhön perustuva lähestymistapa varmistaa, että päätökset ovat kestäviä ja palvelevat kaikkien parhaita etuja.

Huuskonen Timo
Management Institute of Finland MIF Oy